

Záverečná karta projektu

Názov projektu

Evidenčné číslo projektu

APVV-18-0115

Jazyk v meste – dokumentovanie multimodálnej semiosféry jazykovej krajiny na Slovensku a z komparatívnej perspektívy

Zodpovedný riešiteľ **doc. PhDr. Alena Ďuricová, PhD.**

Príjemca **Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici - Filozofická fakulta**

Názov pracoviska, na ktorom bol projekt riešený

Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici:

Katedra germanistiky, Filozofická fakulta

Katedra anglistiky a amerikanistiky, Filozofická fakulta

Katedra slovenského jazyka a komunikácie, Filozofická fakulta

Univerzita J. Selyeho v Komárne:

Katedra slovenského jazyka a literatúry, Pedagogická fakulta

Ekonomická univerzita v Bratislave:

Katedra jazykovedy a translatológie, Fakulta aplikovaných jazykov

Názov a štát zahraničného pracoviska, ktoré spolupracovalo pri riešení

Ludwig-Maximilian-Universität, Mníchov, Nemecko, Dr. Ilona Schulze, zapojená do projektu ako expertka

Udelené patenty/podané patentové prihlášky, vynálezy alebo úžitkové vzory, ktoré sú výsledkami projektu

-

Najvýznamnejšie publikácie (knihy, články, prednášky, správy a pod.) zhrňujúce výsledky projektu – uveďte aj publikácie prijaté do tlače

V palete najvýznamnejších publikácií vydaných v rámci riešenia projektu, ktoré prezentujú jeho výsledky sú zastúpené rôzne kategórie výstupov: monografia, zborníky vydané v zahraničí, články uverejnené v zahraničných a domácich časopisoch, registrovaných v databázach; články prezentované na zahraničných a domácich konferenciách a i., z ktorých vyberáme:

Monografie reprezentuje monografia autorov TÓTH, Sándor János – ISTÓK, Vojtech – LŐRINCZ, Gábor 2022: Jazyková krajina miest Komárno a Komárom. Komárno: Univerzita J. Selyeho, Pedagogická fakulta, 2022, 126 s. ISBN 978-80-8122-423-4

K mimoriadne významným publikáciám patria ďalej: články uverejnené v zahraničných a domácich časopisoch, registrovaných v databázach:

GAŠOVÁ, Zuzana. 2020. Formy inojazyčnosti v jazykovej krajine. Analýza vybraných aspektov na príklade 'Krčmy na Zelenej' v Bratislave. In: Jazyk a politika: na pomedzí lingvistiky a politológie V. (ed. Radoslav Štefančík), Bratislava : Vydavateľstvo EKONÓM, 2020. ISBN 978-80-225-4743-7, s. 69-82, registrované v: WoS.

https://conferences.euba.sk/jazykapolitika/www_write/files/zborniky/jazykapolitika5.pdf

- BAJUSOVÁ, Miroslava. 2021. (Fremd-)Sprachen im öffentlichen Raum von Banská Štiavnica: Eine Linguistic-Landscape-Studie. In: Slowakische Zeitschrift für Germanistik, Bratislava, 2021, Jahrgang 13, Heft 1, ISSN 1338-0796, s. 23-39. registrované v: Erih plus
- MOLNÁROVÁ, Eva. 2021. Multimodal aspects of the Banská Bystrica Linguistic Landscape. In: AD ALTA. Journal of Interdisciplinary Research. No. 11, issue 1, 2021, Hradec Králové, p.209-213. registrované v: WoS. <http://www.magnanimitas.cz/ADALTA/1101/PDF/1101.pdf>
- ISTÓK, Béla – LŐRINCZ, Gábor. 2021. Virolinguistics: Introduction to the Study of the Coronavirus Language. In: Acta Universitatis Sapientiae, Philologica. Vol. 13. No. 2, s. 93–111. registrované v: WoS, DOI:10.2478/ausp-2021-0015, <http://www.acta.sapientia.ro/acta-philo/C13-2/philo132-06.pdf>
- LAUKOVÁ, Jana. 2022. The linguistic landscape of Banská Bystrica / Jana Lauková. In: Ad Alta : journal of interdisciplinary research. - Hradec Králové : Magnanimitas, 2022. - ISSN 1804-7890. - Roč. 12, č. 2 (2022), s. 135-140. Dostupné na: <http://www.magnanimitas.cz/ADALTA/1202/PDF/1202.pdf> doi.org/10.33543/1202, registrované v: WoS
- ŠTEFAŇÁKOVÁ, Jana. 2022. Gender-Inclusive Language in The Linguistic Landscape of Banská Bystrica during the coronavirus pandemic / Jana Štefaňáková. In: Ad Alta : journal of interdisciplinary research. - Hradec Králové : Magnanimitas, 2022. - ISSN 1804-7890. - Roč. 12, č. 2 (2022), s. 226-233. Dostupné na: <http://www.magnanimitas.cz/ADALTA/1202/PDF/1202.pdf>, doi.org/10.33543/1202, registrované v: WoS
- ISTÓK, Béla – LŐRINCZ, Gábor. 2022. A vírusveszélyre utaló feliratok nyelve Dél-Szlovákiában. Magyar Nyelv. Vol. 118. No. 2. 175–191. ISSN 0025-0228. http://real.mtak.hu/145483/1/Istok_Lorincz_MNy_22-2.pdf, registrované v: Scopus
- ĎURICOVÁ, Alena. 2023. The forms of appeal in the linguistic landscape. In: AD ALTA: Journal of Interdisciplinary Research, 2023, volume 13, issue 01, 2023, pp 90-94. ISSN 1804-7890, ISSN 2464-6733 (Online). registrované v: WoS
- JESENSKÁ, Petra: Selected aspects of the political linguistic landscape. In: AD ALTA: Journal of Interdisciplinary Research volume 13, issue 01, 2023, pp 130-134. ISSN 1804-7890, ISSN 2464-6733 (Online), registrované v: WoS
- KRŠKO, Jaromír. 2022. Changes in the top-down linguistic landscape under the influence of ideology : using the example of Banská Bystrica urbanonymy / Jaromír Krško. In: Folia Onomastica Croatica. - Zahreb : Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, 2022. - ISSN 1330-0695. - Vol. 31 (2022), pp. 127-143. Dostupné na: <https://hrcak.srce.hr/en/file/415495>, registrované v: Scopus
- KRŠKO, Jaromír. 2022. Logonym as a part of the linguistic landscape / Jaromír Krško. In: Onomastica : a journal devoted to theory and interpretation of proper names. - Kraków : Polska Akademia Nauk, Instytut Języka Polskiego, 2022. - ISSN 0078-4648. - Roč. 66 (2022), pp. 287-298. Dostupné na: <https://onomastica.ijp.pan.pl/index.php/ONOM/article/view/379>, registrované v: Scopus
- LAUKOVÁ, Jana – MOLNÁROVÁ, Eva. 2022. Besonderheiten der sprachlichen Landschaften der slowakischen Stadt Banská Bystrica und der deutschen Stadt Erlangen / Jana Lauková, Eva Molnárová. In: Jazyk a kultúra, internetový časopis Lingvokulturologického a prekladateľsko-tlačníckeho centra excelentnosti pri FF PU v Prešove. ISSN 1338-1148 – Roč. 13, č. 52 (2022), s. 16 – 30. Dostupné na: <https://www.ff.unipo.sk/jak/aktualnecislo.html>, registrované v: Erih plus
- JESENSKÁ, Petra. 2022: Komparatívny výskum jazykovej krajiny vybraného areálu z rodovej perspektívy. Lingua et Vita 22/2022, ISSN 1338-6743, registrované v: Erih plus
- MOLNÁROVÁ, Eva. 2021. Linguistic landscape a service learning vo vyučovaní cudzích jazykov na vysokých školách = Linguistic landscape and service learning in foreign language teaching at universities. In: Lingua et vita : vedecký časopis pre výskum jazykov a interkultúrnej komunikácie Fakulty aplikovaných jazykov Ekonomickej univerzity v Bratislave. Bratislava : Ekonomická univerzita, 2021. ISSN 1338-6743. - Roč. 10/1, č. 19 (2021), s. 114-121. https://linguaetvita.sk/www_write/files/issues/2021/19/d_12_114az121_dmj_molnarova_192021.pdf, registrované v: Erih plus
- LAUKOVÁ, Jana. 2021. Intraurbaner Raum der Stadt Banská Bystrica im Fokus der Sprachlandschaftlichen Forschung (am Beispiel von Štefan-Moyzes-Platz) = Intra-urban

space in the city of Banská Bystrica in the focus of linguistic landscape research (example of Stefan Moyzes Square). In: *Lingua et vita : vedecký časopis pre výskum jazykov a interkultúrnej komunikácie* Fakulty aplikovaných jazykov Ekonomickej univerzity v Bratislave. Bratislava : Ekonomická univerzita, 2021. roč. 10/1, č. 19, ISSN 1338-6743, s. 27-35.

https://linguaetvita.sk/www_write/files/issues/2021/19/d_03_27az35_jkk_laukova_192021.pdf, registrované v: Erih plus

ŠTEFAŇÁKOVÁ, Jana/ JURČÁKOVÁ, Edita. 2021. Námestie SNP V Banskej Bystrici ako objekt skúmania jazykovej krajiny = SNP square in Banská Bystrica as an object of the study of linguistic landscape. In: *Lingua et vita : vedecký časopis pre výskum jazykov a interkultúrnej komunikácie* Fakulty aplikovaných jazykov Ekonomickej univerzity v Bratislave. Bratislava : Ekonomická univerzita, 2021. ISSN 1338-6743. - Roč. 10/2, č. 20 (2021), s. 18-32.

registrované v: Erih plus

Kategória zborníkov vydaných v zahraničí je zastúpená:

ĎURICOVÁ, Alena (ed.): *Od textu k prekladu XIV, 2. časť, Linguistic Landscape*. Praha: JTP, 2020, 88 s. ISBN 978-80-7374-128-0 (komplet), ISBN 978-80-7374- 129-3 (2.časť) (kat. V1, FAI),

ĎURICOVÁ Alena/Lauková Jana (ed.): *Od textu k prekladu XV, 2. časť Jazyková krajina*, Praha : Jednota tlumočníků a překladatelů, 2021. - 83 s. [4,15 AH]. - ISBN 978-80-7374-132-7 (kat. V1, FAI),

ĎURICOVÁ, Alena/MOLNÁROVÁ, Eva (ed.) *Od textu k prekladu XVI, 2. časť, 1. vyd. - Praha : Jednota tlumočníků a překladatelů, 2022, 69 s. [4,29 AH]. ISBN 978-80-7374-134-1 (kat. V1, FAI)*

Štúdie prezentované na zahraničných konferenciách:

ĎURICOVÁ, Alena / MOLNÁROVÁ, Eva: *Die multilinguale Datenbank im Rahmen des APVV-Projekts Language in the City*. In: Kubacki, A. D. – Sulikowski, P. (Hg.): *Von der Fachübersetzung zur literarischen Übersetzung. Translation Landscapes – Internationale Schriften zur Übersetzungswissenschaft*, Band 007. Wien, Köln: V&R unipress, 2023, s. ISBN: 978-3-8471-1585-4

LAUKOVÁ, Jana / MOLNÁROVÁ, Eva: *Linguistic Landscape der Stadtzentren von Banská Bystrica (Slowakei) und Erlangen (Deutschland)– príspevok z kolokvia (september 2022, Tampere/Fínsko)*. In: *Mémoires de la Société Néophilologique* (Neuphilologischer Verein, Helsinki) (v tlači).

TÓTH, Sándor János: *Chrématonymá v multimodálnej semiosfére Komárna*. In: Gabriel-Andrei Stan (ed.), *Honorem Sorin Paliga*, Bucharest: Bucharest University Press, 2022. s. 248-262, ISBN 978-606-16-1388-5.

Významné vedecké štúdie reprezentujú napr.:

DOBRÍK, Zdenko: *Jazyková krajina z pohľadu kognitívno-kultúrnej a pragmatickej perspektívy*. In: *Od textu k prekladu 16 / ed. Alena Ďuricová, Eva Molnárová; 2. časť, Linguistic Landscape*. Praha : Jednota tlumočníků a překladatelů, 2022. - ISBN 978-80-7374-134-1. - S. 6-14.

GAŠOVÁ, Zuzana: *Formy inojazyčnosti v jazykovej krajine. Analýza vybraných aspektov na príklade „Krčmy na Zelenej“ v Bratislave*. In: *Jazyk a politika: na pomedzí lingvistiky a politológie V. zborník príspevkov z 5. ročníka medzinárodnej vedeckej konferencie*. Bratislava : Vydavateľstvo EKONÓM, 2020. - ISBN 978-80-225-4743-7. - S. 69-82.

LAUKOVÁ, Jana: *Kontext viacjazyčnosti vo verejnom priestore v meste Banská Bystrica*.

In: *Aplikované jazyky v univerzitnom kontexte 7 : recenzovaný zborník vedeckých prác*.

Zvolen : Technická univerzita vo Zvolene, 2020. ISBN 978-80-228-3233-5. - S. 204-212.

MOLNÁROVÁ, Eva: *Jazyková krajina ako motivačný faktor vo výučbe cudzích jazykov*. In: *Aplikované jazyky v univerzitnom kontexte 7 : recenzovaný zborník vedeckých prác*. Zvolen : Technická univerzita vo Zvolene, 2020. - ISBN 978-80-228-3233-5. - S. 232-241.

Významné úspechy dosiahli záverečné práce študujúcich.

Diplomovej práci Bc. Radky Lichnerovej (Aj-Nj, FF UMB) „Neštandardizované toponymá v stredoslovenskej obci Brieštie“, ktorá bola realizovaná v rámci projektu, bola udelená cena dekana za vynikajúcu diplomovú prácu a jej mimoriadny prínos.

Vynikajúcu záverečnú (bakalársku) prácu Rodová problematika v jazykovej krajine Komárna prezentovala jej autorka, Bibiána Grolmusová, študentka (Aj-Sj, ŠO učiteľstvo a pedagog. vedy) Pedagogickej fakulty Univerzity J. Selyeho v Komárne na konferencii Aktuálne trendy výskumu jazykovej krajiny, 10. mája 2023 na Univerzite J. Selyeho v Komárne.

Študentka Bc. Nikola Tomaščíková (Aj-Sj, FF UMB) pokračovala po intenzívnej práci na

projekte v skúmaní jazykovej krajiny v diplomovej práci Výskum multimodálnej semiosféry urbánneho prostredia (na príklade vybraných banskobystrických ulíc).

K významným výstupom z projektu patria rôzne prednášky, realizované v rámci rôznych podujatí, napr.:

Kognitívno-kultúrne a pragmatické aspekty jazykovej krajiny (Z. Dobrík), ktorá sa uskutočnila počas Týždňa vedy a techniky 9. 11. 2022. Bola súčasťou sympózia Vizualizácia jazykovej krajiny, ktoré usporiadala Pedagogická fakulta UJS Komárno. Autor prednášky nadviazal na rovnomennú štúdiu. V interaktívnej prednáške bola venovaná pozornosť spoločným a špecifickým vlastnostiam utvárania jazykovej krajiny vybraných urbánnych lokalít miest, ktoré sú súčasťou projektu. Išlo v nej o syntetizáciu čiastkových analytických poznatkov, ktoré získal projektový tím.

Významnou prezentáciou výsledkov projektu boli realizované výstavy:

Výstava plagátov Podoby jazykovej krajiny – Jazyková krajina v meste a mesto v jazykovej krajine, Štátna vedecká knižnica Banská Bystrica, otvorenie výstavy: 9. november 2022 v rámci Týždňa vedy a techniky na Slovensku, výstava prezentujúca výsledky projektu.

Výstava plagátov Jazyková krajina v meste a mesto v jazykovej krajine, prezentujúca výstupy projektu, zrealizovaná v priestoroch Ekonomickej univerzity v Bratislave, v rámci Týždňa vedy a techniky na Slovensku od 7.-13.11.2022.

Stála expozícia plagátov Vizualizácia jazykovej krajiny prezentujúca výstupy z projektu v priestoroch PF UJS od septembra 2022 (Komárno), oficiálne otvorenie výstavy rámci Týždňa vedy a techniky na Slovensku.

Uplatnenie výsledkov projektu

Výsledky projektu prezentované vo výstupoch nachádzajú uplatnenie predovšetkým v troch sférach. V oblasti vedy a výskumu predstavuje už samotné riešenie projektu mimoriadny prínos a možnosti ďalšieho uplatnenia, keďže na Slovensku sa zatiaľ nerealizoval rozsiahly výskum jazykovej krajiny. Dosiahnuté výsledky výskumu a použité rôznorodé metodologické prístupy znamenajú obohatenie doterajšej metodologickej i znalostnej databázy v oblasti výskumu jazykovej krajiny vybraných urbánnych lokalít, na ktoré možno nadviazať v ďalších výskumoch zameraných na systematickú analýzu a interpretáciu jazykovej krajiny ďalších atraktívnych urbánnych lokalít. Obohatenie metodologickej databázy spočíva v kreatívnom (jedinečnom) využití kognitívno-kultúrneho prístupu a pragmatického prístupu. Tieto prístupy bude možné špecificky aplikovať v ďalších výskumoch jazykovej krajiny doteraz nepreskúmaných urbánnych lokalít. Výsledky výskumu prezentované širšej odbornej verejnosti s dôrazom na interdisciplinárnosť projektu môžu byť bázou pre výskum jazykovej krajiny v rámci ďalších vedných odborov a jej skúmanie z ďalších relevantných aspektov. Takýto výskum vytvára platformu pre vedeckovýskumnú spoluprácu medzi lingvistami a odborníkmi z ďalších vedných odborov.

Ďalšiu významnú oblasť pre uplatnenie výsledkov výskumu predstavuje oblasť edukácie. V procese vzdelávania sa študujúcim odovzdávajú teoretické poznatky o jazykovej krajine, kultúrnej lingvistiky, sociolingvistiky, multimodálnej lingvistiky a kultúrnej semiotiky, sprostredkujúajú praktické zručnosti na jej dokumentovanie a skúmanie. Uplatňovanie rôznych aspektov pri skúmaní jazykovej krajiny je možné využiť pre témy záverečných prác. Významným profitom pri uplatňovaní výsledkov projektu v rámci vlastnej výskumnej práce študujúcich je zároveň získanie zručností pre projektovú prácu, organizovanie čiastkových projektových aktivít a tvorbu projektových výstupov. V translatologicky zameraných študijných programoch nachádzajú významné uplatnenie prvky jazykovej krajiny pre intralingválne, interlingválne a intersemiotické preklad. Študujúci a absolventi VŠ pôsobia ďalej ako multiplikátori nielen výsledkov projektu, ale aj prvkov jazykovej krajiny. Výsledky výskumu je možné uplatniť aj mimo vysokoškolskej sféry na nižších stupňoch vzdelávania, s cieľom rozvíjať uvedomovanie si a využívanie jazykovej krajiny; v cudzojazyčnom vzdelávaní na sprostredkovanie a komparáciu reálií, na podporu rozvoja etických hodnôt žiakov, na podporu otvorenosti ku kultúrnej inakosti a rešpektovania kultúrnej rôznorodosti. Treťou významnou sférou uplatnenia výsledkov projektu je ich využitie v praxi, na realizáciu komunikácie prostredníctvom jazykovej krajiny. Pri vnímaní komunikácie v rámci jazykovej krajiny majú články komunikácie (autor – text – príjemca) charakteristické postavenie. Autor textu zostáva v úzadí, nemusí byť známy, resp. uvedený a centrálnu úlohu zohráva text v jeho komplexnosti, určený v podstate nekonečnej množine príjemcov. O to väčšiu rolu zohráva autor textu pre sprostredkovanie informácie v jazykovej krajine. V tomto kontexte je

uplatnenie výsledkov projektu mimoriadne dôležité pre samotnú tvorbu jazykovej krajiny, a to s odborným prístupom, s využívaním lokálnych podmienok a potrieb. Výsledky výskumu, odhaľujúce špecifiká, charakter aj anomálie jazykovej krajiny sú prínosné aj pre top-down inštitúcie, pri urbanistickom plánovaní imidžu daného mesta, v cestovnom ruchu, v marketingu a pod.

Súhrn výsledkov riešenia projektu a naplnenia cieľov projektu v slovenskom jazyku (max. 20 riadkov)

Riešený projekt mal za cieľ komplexné komparatívne zdokumentovanie a analýzu jaz. krajiny, a to štyroch lokalít na Slovensku (B. Bystrica, B. Štiavnica, Bratislava, Komárno) a komparáciu získaných dát s vybranými lokalitami miest Komárom a Békescsaba, Mníchov a Erlangen. Riešitelia realizovali všetky plánované aktivity, splnili všetky ciele a plánované výstupy splnili nad rámec plánu v kvalitatívnych aj kvantitatívnych ukazovateľoch. Riešitelia vychádzali z terénneho výskumu a zo zdokumentovaného materiálu (fotografií). Analyzované signy boli spracované podľa dohodnutých 26 kritérií, ktoré boli priradené každému signu, na základe čoho bola zostavená databáza v rozsahu 192400 záznamov. Okrem uvedených dát sa pracovalo s rozsiahlymi archívnymi materiálmi. Jazykovú krajinu skúmal riešiteľský tím z rôznych aspektov, napr. z kognitívno-kultúrneho, kontrastívneho, z aspektu rozmanitosti, multimodálnosti, expresivizácie jazyka, rodovo neutrálneho jazyka, viacjazyčnosti, komunikácie, diachronie a premien jazykovej krajiny. Kontrastívny aspekt sledoval cieľ odhaliť osobitosti a spoločné črty daných lokalít. Výsledky skúmania preukázali vo všetkých sledovaných urbánnych lokalitách funkčnú multilingválnosť jaz. krajiny, súvisiacu s globalizáciou a komercializáciou a používanie angličtiny ako lingua franca. V B. Bystrici jazyková krajina výrazne využíva aj lokálne nárečie. Komparácia jaz. krajiny Komárna a Komároma preukázala jazykové podobnosti na základe historických a geografických aspektov a odlišnosti vyplývajúce z odlišných charakteristík štátnej správy. Komparácia potvrdila pre všetky urbánne lokality, že konkrétna intraurbánna jaz. krajina reprezentuje semiotický svet (semiosféru), pre ktorý je charakteristický vysoký stupeň multimodality, zastrešujúci jednak tradičný a jednak kreatívny aspekt verejnej komunikácie. Výskum preukázal dynamiku jaz. krajiny a využívanie nových médií a technológií.

Súhrn výsledkov riešenia projektu a naplnenia cieľov projektu v anglickom jazyku (max. 20 riadkov)

The aim of the project was a comprehensive comparative documentation and analysis of the linguistic landscape (LL) of four sites in Slovakia (B. Bystrica, B. Štiavnica, Bratislava, Komárno) and a comparison of the obtained data with selected sites in Komárom and Békescsaba, Munich and Erlangen. The researchers implemented all planned activities, fulfilled all objectives and achieved the planned outputs in excess of the plan in both qualitative and quantitative indicators. The researchers based their work on field research and documented material (photographs). The analysed signs were processed according to the agreed 26 criteria, which were assigned to each sign, resulting in a database of 192,400 records. In addition to the above data, extensive archival material was worked with. The LL was investigated by the research team from different aspects, e.g. cognitive-cultural, contrastive, diversity, multimodality, expressiveness of language, gender-neutral language, multilingualism, communication, diachrony and transformations of the LL. The contrastive aspect pursued the goal of revealing the particularities and commonalities of the localities. The results of the investigation in all examined urban localities demonstrated the functional multilingualism of the linguistic landscape, related to globalization and commercialization and the use of English as a lingua franca. In B. Bystrica, the linguistic landscape also makes significant use of the local dialect. A comparison of the LL of Komárno and Komárom showed linguistic similarities based on historical and geographical aspects and differences resulting from the different characteristics of the state administration. The comparison confirmed for all urban localities that a particular intra-urban LL represents a semiotic world (semiosphere) characterized by a high degree of multimodality, covering both traditional and creative aspects of public communication. Research has demonstrated the dynamism of the linguistic landscape and the use of new media and technologies.